

14.03.2013

м. Суми

**Звіт голови районної державної
адміністрації за 2012 рік з питань
виконання бюджету, програм соціально-
економічного та культурного розвитку
території Сумського району та делегованих
районною радою повноважень**

Керуючись п. 28 ст. 43, ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст., ст.14, 34 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», заслухавши та обговоривши звіт голови Сумської райдержадміністрації Ірини Корнієнко з питань виконання бюджету, програм соціально- економічного та культурного розвитку території Сумського району та делегованих районною радою повноважень, районна рада вирішила:

1. Звіт голови Сумської райдержадміністрації Ірини Корнієнко за 2012 рік з питань виконання бюджету, програм соціально- економічного та культурного розвитку території Сумського району та делегованих районною радою повноважень прийняти до відома.

Голова

І.В. Бояринова

Звіт

голови районної державної адміністрації за 2012 рік з питань виконання бюджету, програм соціально-економічного та культурного розвитку території Сумського району та делегованих районною радою повноважень

Протягом року робота райдержадміністрації була спрямована на реалізацію основних положень Програми економічних реформ Президента України "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", Стратегії розвитку області "Нова Сумщина – 2015" та Програми економічного і соціального розвитку району на 2012 рік. Завдяки вжитим заходам вдалося забезпечити позитивну динаміку розвитку в усіх сферах життєдіяльності в районі.

Виконання бюджетів

До загального фонду місцевих бюджетів Сумського району в 2012 році надійшло 197,1 млн. грн. З них дотацій з державного та обласного бюджетів отримано 95,2 млн. грн., субвенцій – 57,6 млн. грн.

Власних та закріплених доходів надійшло 44,3 млн. грн., або 113% до річного плану, додатково понад план отримано 5,1 млн. грн.

В порівнянні з надходженнями 2011 року отримано податків до місцевих бюджетів району на 10,6 млн. грн., більше, приріст становить 31,5%.

Рівень виконання доходів до контрольних розрахункових показників Міністерства фінансів України на 2012 рік становить 129,8%.

Основним податком, питома вага якого займає 70 відсотків в загальній сумі надходжень по власних та закріплених доходах, є податок на доходи фізичних осіб.

В 2012 році цього податку перераховано платниками до місцевих бюджетів району 31,2 млн. грн., або це становить 110,5% до затверджених обсягів звітного року.

В порівнянні з минулим роком надходження податку на доходи фізичних осіб збільшилися на 7,1 млн. грн., або на 29,4%.

На зростання темпів надходжень по цьому податку в першу чергу вплинуло збільшення розміру мінімальної заробітної плати на протязі року, (14,1 %) визначене Законом України „Про Державний бюджет на 2012 рік” а також розвиток діючих підприємств району, створення нових робочих місць, легалізація тіньової зайнятості населення та інше.

Плати за землю до місцевих бюджетів зараховано 10,7 млн. грн., або 122,6% до затверджених місцевими радами обсягів на 2012 рік. Відповідно до факту 2011 року надходження збільшилися на 3,0 млн. грн., або на 39,4%. Збільшенню вказаних доходів сприяло укладання та перегляд угод оренди земельних ділянок, оновлення технічної документації по нормативно-грошовій оцінці земель населених пунктів, застосування коефіцієнта 1,756 згідно Постанови КМУ від 31.10.2011 № 1185, розрахунки орендарями за фактичне використання земельних ділянок.

До спеціального фонду місцевих бюджетів Сумського району за 2012 рік надійшло 15,0 млн. грн., що на 5,9 млн. грн., або на 65,3% більше надходжень минулого року. На збільшення обсягів спеціального фонду бюджету вплинуло суттєве зростання надходжень єдиного податку на підприємницьку діяльність (основна складова бюджету розвитку), якого в 2012 році було отримано 4,0 млн. грн. проти 1,4 млн. грн. в 2011 році.

Вперше в 2012 році з державного бюджету місцевим бюджетам надійшла субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах в сумі 1,2 млн. грн.

Всі місцеві бюджети району досягли виконання запланованих показників за доходами на сто і більше відсотків.

Видаткова частина зведеного бюджету району по загальному та спеціальному фонду

за 2012 рік склала 215,3 млн. грн., або 94% до затверджених призначень на рік.

На фінансування галузей соціально - культурної сфери та соціального захисту загального фонду направлено 177,1 млн. грн., або 91%.

Захищені статті загального фонду склали 123,6 млн. грн., або 64%.

Капітальні видатки здійснено в обсязі 6,2 млн. грн.

Сільське господарство

Галузь агропромислового виробництва в районі продовжує демонструвати успішну реалізацію програмних заходів. Зокрема:

Агропромисловий комплекс Сумського району налічує 58 оперативних звітуючих сільськогосподарських підприємств та 57 малих господарств.

Наявність сільськогосподарських угідь по сільгосппідприємствам району станом на 01.01.2013 р. становить 93,06 тис.га, у тому числі ріллі – 82,82 тис.га.

Площа до збирання зернових та зернобобових культур без кукурудзи у 2012 році становила 41,0 тис. га, в т.ч. озимих – 24,5 тис. га, ярих зернових 16,1 тис. га, кукурудзи на зерно – 15,7 тис. га, технічних культур – 16,7 тис. га.

Валовий збір ранніх зернових у 2012 році склав 108,1 тис.тонн при середній урожайності 30 ц/га.

У 2012 році валовий збір зерна становив 202565 т із середньою врожайністю 36 ц/га. Даний показник залишився майже на рівні 2011 року. Пшениці озимої - 77346 т, середня урожайність - 33 ц/га, жита – 6223 т, середня урожайність -28 ц/га, ячменю ярого –23215 т, середня урожайність 24 ц/га. Кукурудзи на зерно - 89971 т. Цукрового буряку - 110828 т, середня урожайність 417 ц/га.

Виробництво валової продукції сільського господарства по сільськогосподарським підприємствам району у 2012 році становить 538,1 млн. грн., що складає 105 %.

Під урожай 2013 року посіяно озимих культур на зерно та зелений корм, 23749 га, у т.ч. 21599 га озимої пшениці, 1463 га озимого жита, 46 га озимого ячменю.

За 2012 рік сільськогосподарськими підприємствами району було придбано 114 одиниць сільськогосподарської техніки на загальну суму 28,5 млн. грн.

Всього у 2012 році було залучено інвестицій у АПК району на загальну суму 103,3 млн. грн., що становить 128 % до аналогічного періоду минулого року. Із них: у галузь рослинництва залучено 27,7 млн. грн, у галузь тваринництва – 30,6 млн. грн., у розвиток інфраструктури аграрного ринку – 34 млн. грн., у харчову та переробну промисловість залучено 11 млн. грн

Станом на 01.01.2013 р. поголів'я великої рогатої худоби в порівнянні з відповідною датою минулого року залишилося майже на рівні і становить 13709 голів, у тому числі поголів'я корів зменшилося на 1 % і становить 5394 голів, поголів'я свиней збільшилося на 45 % і становить 19793 голови. Поголів'я птиці збільшилося на 47% і становить 724224 голови.

Обсяги виробництва молока в районі протягом січня-грудня 2012 р. збільшилися на 12 % проти відповідного періоду минулого року і становлять 29078 т. Надій молока на корову по середньому поголів'ю становить 5425 кг, що більше до аналогічного періоду минулого року на 13%.

Виробництво м'яса у сільськогосподарських підприємствах району збільшилося на 33 % проти відповідного періоду минулого року і складає 6645 тонн. Виробництво яєць збільшилося на 12 % і складає 100765 тис. шт.

З початку року в галузі тваринництва було проведено реконструкцію свиногокомплексу у ТОВ АФ “Вперед” (залучено близько 1 млн. грн.) та ТОВ АК “Маяк” (залучено близько 1,5 млн. грн.), введено в дію доїльний зал у родильному відділенні у ТОВ АФ “Владана”(залучено близько 2,5 млн. грн.), проведено будівництво телятника у ТОВ АФ “Лан”(залучено близько 2 млн. грн.), проведено реконструкцію ферми по відгодівлі ВРХ у

ТОВ АК “Маяк”, розпочато роботу з установки молокопроводу у ПФ ПрАТ “Райз-Максимко” с. Терешківка. Проведена реконструкція птахівничих приміщень у ТОВ “Сумський бекон”(залучено близько 3,5 млн. грн.) та ТОВ “Авіс Україна”, куди залучено було близько 15 млн. грн.

Проводяться роботи з розбудови інфраструктури аграрного ринку. Завершено будівництво картоплесховища потужністю 1 тис. тонн у ТОВ "Агроальянс", с. Стецьківка, розпочато будівництво фруктосховища потужністю 4,8 тис. тонн ТОВ «УКР.АЗ.-Дружба» с.Стецьківка.

Проведено будівництво зерносушарки ТОВ АФ “Вперед” потужністю 38 т/год та вартістю близько 1,3 млн. грн. Завершено будівництво III черги елеватора потужністю 180 тис. тонн у ПАТ Компанії "Райз" вартістю 35 млн. гривень.

В порівнянні з 2011 роком виплата орендної плати за користування земельними паями у 2012 р. збільшилася на 45%. Всього у 2012 році нараховано 46,8 млн. грн. орендної плати за землю.

Середньомісячна заробітна плата працівників сільського господарства за січень-вересень 2012 р, згідно оперативних даних, становить 2050 грн., що на 16 % більше до аналогічного періоду 2011 року.

В 2012 році 9 господарствами району отримано кредитів на загальну суму 17,6 млн. грн.

За результатами фінансово - господарської діяльності сільськогосподарських підприємств за 9 місяців 2012 року 27 господарств спрацювало прибутково, сума прибутку становить 56,4 млн. грн., 11 господарств – зі збитками, сума збитку – 13,7 млн.грн. Загальний фінансовий результат по Сумському району становить 42,7 млн. грн.

Промисловість

На території району розташовано 5 промислових підприємств. З них працюють 3 підприємства, зокрема: ВАТ „Сумський з-д продтоварів”, ТОВ „З-д Еко – продукт”, ЗАТ „Сумський комбікормовий завод”. Загальний обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) за січень-листопад 2012 року зменшився на 19,0% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року і склав 31678,6 тис.грн. У розрахунку на одну особу обсяг реалізованої промислової продукції склав 503,2 гривні, що на 120,0 гривень менше в порівнянні з аналогічним періодом 2011 року.

Проблемними питаннями спиртової галузі залишаються Новосуханівський та Стецьківський спиртові заводи, які на даний час не здійснюють виробничої діяльності внаслідок відсутності попиту на харчовий спирт.

Житлово-комунальне господарство

Пріоритетними заходами на 2012 рік було намічено виконати реконструкцію аварійних споруд та мереж, побудувати станцію очистки води від заліза в с.Верхня Сироватка, замінити насосне обладнання на енергозберігаюче, розширити мережі централізованого водопостачання та поліпшити стан шахтних колодязів та якість води в них.

Зроблено за рік:

Введено в роботу станцію очистки води від заліза в с. В. Сироватки, ще 80 сімей стали пити воду кращої якості. В майбутньому планується подати чисту воду від станції ще 200 сім'ям. Це третя в районі станція очистки води.

Побудовано новий водогін в с. Ленінське Кіндратівської сільської ради. Проведено заходи щодо реконструкції системи водопостачання. В цьому напрямку було замінено 2,2 км водогону. Встановлено 4 водопровідних станцій взамін водонапірних башт, які вийшли з ладу.

Реанімацію свердловин виконано в с. Косівщина, с. Токарі, с. Кіндратівка, с. Нижня Сироватка, с. Сад, смт. Низи. Такі заходи дали змогу подальшого стабільного забезпечення водою споживачів.

За минулий період було замінено 8 насосів в свердловинах на енергозберігаючі, що також дає значну економію електроенергії з наступним зниженням витрат, які впливають на тарифи.

В частині децентралізованого водопостачання було виконано благоустрій 212 колодязів, почищено та продезінфіковано 128, що значно поліпшило якість води в колодязях.

Продовжується відновлення вуличного освітлення. Станом на січень 2013 року освітлюється 162,5 км вулиць.

Енергозабезпечення та енергозбереження

Рівень оплати за спожиту електричну енергію за січень-грудень 2012 року становить 99,3%, що на 0,3% більше ніж за 12 місяців 2011 року.

Рівень розрахунків за спожитий природний газ за січень-грудень 2012 року становить 100,0 %, і в порівнянні з 2011 роком збільшився на 1,9%.

У закладах бюджетної сфери:

- замінено та встановлено 6 твердопаливних котлів в: 4- загальноосвітніх школах І-ІІІ ступенів, 1 – дитячому навчальному закладі, 1- будинку культури, що дозволило зекономити 412,0 тис.грн. бюджетних коштів.

- Замінено віконних блоків на енергозберігаючі:

Басівська ЗОШ (14 шт.), В.Сироватська ЗОШ, В.Чернечинська ЗОШ (6 шт.), Кровненська ЗОШ (2 шт.), Лікарський НВК (3 шт.), Миколаївський НВК (33 шт.), Новосічанська ЗОШ (15 шт.), Степанівська ЗОШ (1 шт), Терешківський НВК (1 шт.),Северинівська ЗОШ (2 шт.), Степанівський ДНЗ (12 шт.), Стецьківський ДНЗ (20 шт.), В.Чернечинський ДНЗ (35 шт.), Новосуханівський ДНЗ (21 шт.), Косівщинський ДНЗ (8 шт.), Басівський ДНЗ (5 шт.)

Житлова політика

В 2012 році на території Сумського району введено в експлуатацію за рахунок всіх джерел фінансування 26,064 тис. м² загальної площі житла, що становить 174 % від плану.

По програмі „Власний дім” в 2012 році надано 2 кредити громадянам на ремонт житла в сумі 35,7 тис. грн.

Токарівською сільською радою в 2012 році із місцевого бюджету виділено 140,0 тис. грн. на розробку генерального плану с. Токарі.

Садівською сільською радою затверджено програму розробки (оновлення) генерального плану с. Сад.

На територіях сільських, селищних рад району майже в повному обсязі забезпечено визначення місць під будівництво місцевих полігонів твердих побутових відходів. Складено схеми санітарної очистки. Проведена значна робота щодо підготовки та надання до Сумської обласної державної адміністрації вихідних даних до проекту обласної програми поводження з побутовими відходами.

Всіма сільськими, селищними радами району затверджено правила благоустрою підпорядкованих населених пунктів. За 2012 рік на заходи благоустрою населених пунктів району освоєно всього 2798,0 тис.грн., що склало у розрахунку на одного жителя району 44,0 гривні. Розпочата робота з розробки місцевих програм благоустрою.

Слід відмітити, що відповідно до розпорядження голови Сумської районної державної адміністрації від 28.12.2012 № 548-ОД „Про підбиття підсумків другого етапу щорічного всеукраїнського конкурсу „Населений пункт найкращого благоустрою і підтримки громадського порядку” за 2012 рік” село Олексіївка Сумського району зайняло друге місце серед сіл області у вказаному конкурсі.

Дорожній комплекс

Філією «Сумський райавтодор» за січень-грудень 2012 року виконані роботи по

експлуатаційному утриманню обслуговуючих автомобільних доріг на загальну суму 3031,2 тис. гривень.

Сільськими, селищними радами проводилась робота по капітальному та поточному ремонту комунальних доріг за рахунок субвенції з державного бюджету в розмірі 1,1 млн. грн., виконано ремонт на суму 365,6 тис. гривень. Активно в цьому напрямку попрацювали такі сільські ради, як: Косівщинська, В.Сироватська, Садівська, Яструбинська, Низівська та Степанівська, роботи тривають.

Зайнятість

Протягом 2012 року послугами центру зайнятості скористалося 1925 незайнятих громадян, що на 11% менше, ніж у минулому році.

У структурі незайнятих громадян 43,8% складали жінки, 37,8%- молодь у віці до 35 років. 57%- особи, які займали робітничі місця, 23,8% особи, які працювали на посадах службовців, 19,2% - особи без професії, або такі, що займали місця, які не потребують спеціальної підготовки.

За причинами незайнятості в 2012 році 62% - це особи, які були звільнені за угодою сторін, 11,3% - в зв'язку з закінченням дії строкового договору, 10,7% - звільнені за власним бажанням, 5% - звільнені за скороченням чисельності, 6% - особи, які не були зайняті з різних причин більше року.

Упродовж 2012 року працевлаштовано за сприянням служби зайнятості 735 чол. Рівень працевлаштування склав 38,2% проти 31,6% в 2011 році.

Завдання працевлаштування на дотаційні робочі місця у 2012 виконано на 100,0 %. Середня тривалість пошуку роботи склала 103 дні, в 2011 році -134. Також працевлаштовані 69 осіб із числа неконкурентоспроможних на ринку праці, у тому числі на заброньовані робочі місця – 14 осіб.

Станом на 01.01.2013 року перебувало на обліку в центрі зайнятості 698 незайнятих трудовою діяльністю громадян. У порівнянні з початком 2012 року - це більше на 28 осіб. Із них мали статус безробітного 638 осіб, у тому числі право на одержання допомоги по безробіттю – 524 безробітних (82,1%).

Шляхом надання дотацій роботодавцю працевлаштовано 50 осіб, (в 2011 році-34).

Дотації на працевлаштування незайнятих громадян надані таким підприємствам:

ТОВ «Суми дорожня конструкція»-4, ТОВ АФ «Садівник»-1, ФГ «Мрія-СК»-1, ТОВ АФ «Хлібодар»-1, «Сумський лісгосп»-1, ФОП Лютий І.О. 1, ФОП Городиський А.І.-2, ФОП Жинжир Ю.І. - 1, Кулібаб Ю.О. - 1, ФОП Гребеник В.О. - 2, ФОП «Кальченко» - 1, Кіященко В.М.-1, ТОВ АФ «Хотінська»-2, ФОП «Гребеник І.В.»-2,ФОП «Остапенко А.І.»-1, ФОП Кальченко В.В.-1, ФОП Міцук О.І.-2, ТОВ «За мир»-4, ФГ «Фоменко В.І.-1, ПСП «Діана»-1, ТОВ АП «Сумський бекон» - 5, Стецьківське СТ – 1., ТОВ КВП «Хлібопродукт»-1, ДП «Агрофірма»Діамант»-1, ДП «Сумський лісгосп»-1, ФОП Анцибор О.М.-1., ФГ «Шепіль Я.О.»-1, Галстян М.Р.-1, Овсянко Н.С.-1.

Загальна сума коштів, наданих Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття на дотації в 2012 році склала 779,9 тис. грн.

10 осіб отримали одноразову виплату допомоги по безробіттю для відкриття власної справи.

Система організації професійного навчання безробітних здійснювалася в напрямі максимального задоволення потреб роботодавців у робочих кадрах необхідного професійно-кваліфікаційного рівня. За 2012 рік професійне навчання проходило 286 безробітних. Рівень охоплення профнавчанням за звітний період складає 18,1 %, рівень працевлаштування після закінчення профнавчання складає 84%.

З метою забезпечення тимчасової зайнятості незайнятих громадян та повернення їх до продуктивної зайнятості за ініціативою районного центру зайнятості, спільно з

райдержадміністрацією та місцевими органами влади і роботодавцями організовані оплачувані громадські роботи. Виконувалися роботи по підготовці до весняно-польових робіт, благоустрою населених пунктів, зон відпочинку, впорядкуванню територій, кладовищ, меморіалів, на об'єктах соціальної сфери тощо. Залучено до участі в оплачуваних громадських роботах 320 громадян. На оплату праці використано 270 тис. грн. коштів Фонду та 36,4 тис. грн. коштів підприємств.

Питома вага осіб, які брали участь в громадських роботах, складає 20,2%, проти 17,7 в 2011 році.

Зростанню показників надання соціальних послуг Сумським районним центром зайнятості сприяли активні форми роботи як з роботодавцями, так і з незайнятим населенням. Роботодавці постійно отримували інформацію про можливості служби зайнятості в укомплектуванні вільних робочих місць, зокрема шляхом організації професійного навчання безробітних, у тому числі безпосередньо на виробництві, та надання дотацій на створення додаткових робочих місць.

З початку року 162 роботодавці подали інформацію про 846 вільних робочих місць, рівень укомплектування вакансій склав 86%. Проти 73% в 2011 році.

Станом на 01.01.2013 року зареєстровано 13 вакансій. Навантаження на одне вільне робоче місце становило 53 осіб.

Проводяться профорієнтаційні роботи, які є одним із пріоритетів діяльності служби зайнятості. Центром зайнятості реалізується інноваційний проект – програмно-апаратні комплекси для професійної орієнтації шкільної молоді «Профорієнтаційний термінал». Встановлені та працюють 16 терміналів у загальноосвітніх навчальних закладах. Інформація на терміналах постійно оновлюється. Значно збільшилися можливості служби зайнятості в проведенні профорієнтаційної роботи у зв'язку з інтенсивним використанням спеціально оснащеного транспортного засобу «Мобільний центр профорієнтації», забезпеченого всіма засобами, необхідними для проведення такої роботи в населених пунктах Сумського району.

Профорієнтаційними послугами охоплено 5184 громадян. Із них: 1575 складають особи із числа незайнятого населення, решта осіб – зайняте населення, більшість якої складає учнівська молодь. Профорієнтаційними послугами було охоплено 2348 учнів ЗОНЗ.

На реалізацію активних заходів сприяння зайнятості та матеріальне забезпечення безробітних витрачено загалом більше 6 млн гривень з коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Один із основних напрямів роботи на ринку праці – це сприяння у досягненні інвалідами реальної трудової реабілітації і рівноправності у працевлаштуванні, вільне обрання місця роботи у відповідності до своїх фізичних та інтелектуальних можливостей, освіти та рівня кваліфікації.

З початку року на обліку в центрі зайнятості перебувало та отримувало повний комплекс профінформаційного та матеріального забезпечення 24 інвалідів. 11 осіб працевлаштовані, в тому числі двоє на дотаційні робочі місця, четверо - проходили професійне навчання, один отримав одноразову виплату допомоги по безробіттю для відкриття власної справи.

З початку 2012 року за сприяння служби зайнятості створено 815 нових робочих місць (для найманих працівників у юридичних осіб - 180 та 635 для найманих працівників у фізичних осіб-підприємців шляхом реєстрації трудових договорів у центрі зайнятості). Але при цьому ліквідовано 539 робочих місць: 23 у юридичних осіб, 516 – для найманих працівників у фізичних осіб-підприємців.

Соціальний захист

В Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, що мають право на пільги перебуває 14,7 тис.чол. пільгових категорій (34,4 тис. пільгових статусів). 19 підприємств

надають житлово-комунальні послуги, 19 підприємців – послуги з автоперевезень та 1 підприємство – послуги з перевезення залізницею. З початку року за пільгові послуги нараховано: на житлово-комунальні послуги – 7973,6 тис.грн., послуги з перевезень – 996, тис.грн., послуги зв'язку -107,5 тис.грн., встановлено квартирних телефонів 8 чол. на суму 0,56 тис.грн.

Нараховані пільги готівкою на тверде паливо 465 чол. на суму 241,4 тис.грн., скраплений газ 396 чол. на суму 25,6 тис.грн.

Виплачена щорічна одноразова допомога ветеранам війни до Дня Перемоги 3097 чол. на суму 966,1 тис.грн.

Проведені компенсаційні виплати за поховання інвалідів війни та учасників бойових дій 33 чол. на суму 26,6 тис.грн.

Здійснено капітальний ремонт житла 2 інвалідам війни на суму 57,5 тис.грн.

Надані пільги за рахунок коштів районного бюджету інвалідам I групи по зору та з ураженням хребта та спинного мозку 16 чол. на суму 7,1 тис.грн., Почесним донорам України 32 чол. на суму 10,4 тис.грн.

На території Сумського району станом на 01.01.2013 проживає 3054 чол. осіб з інвалідністю, з них: 196 чол. інвалідів війни, 1800 чол. інвалідів загального захворювання, 117 чол. інвалідів трудового каліцтва та профзахворювання, 15 інвалідів радянської Армії, 35 чол. інвалідів ЧАЕС, 501 чол. інвалідів з дитинства, 203 чол. діти-інваліди у віці до 18 років, 187 чол. отримують пенсію за віком та мають групу інвалідності. Із загальної чисельності інвалідів I групи - 352 чол., II групи – 1051 чол., III групи – 1448 чол.

665 осіб мають право на забезпечення протезно-ортопедичними виробами, засобами реабілітації та пересування. У поточному році відповідно до медичних висновків, та термінів забезпечення відповідними виробами та засобами реабілітації надійшло 246 звернень від інвалідів, в тому числі 29 видано законним представникам дітей-інвалідів.

За висновками МСЕК та лікувальних установ надано 232 одиниці технічних та інших засобів реабілітації на загальну суму 401,5 тис.грн., з них: 64 інвалідних візків на суму 351,3 тис.грн. та 168 одиниць інших засобів реабілітації (опорно-рухових пристроїв, меблів та оснащення, мобільних телефонів, магнітофонів) на суму 50,2 тис.грн.

З початку II кварталу 2012 року запроваджено виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 „Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів”, яка змінила механізм забезпечення окремих верств населення і передбачає надання засобів реабілітації за індивідуальними потребами інваліда та дитини-інваліда. У рамках виконання вимог постанови, проведено анкетування всіх інвалідів. Анкетні дані та заявки опрацьовуються фахівцями у Центральному банку даних з проблем інвалідності, направляються до підприємств, які виготовляють інвалідні візки для інвалідів та дітей-інвалідів, інші засоби реабілітації відповідно до заявленої потреби.

На початок 2013 року обліковується ще 133 чол. інвалідів, які потребують забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації (з них: 25 –на інвалідні візки, решта на інші засоби реабілітації). Заявки на виготовлення виробів відповідно до індивідуальних потреб інвалідів знаходяться в опрацюванні підприємств-виробників.

За 2012 рік в центрі соціальної реабілітації дітей-інвалідів Сумського району отримали реабілітаційні послуги 72 дітей. В Сумському обласному центрі соціальної реабілітації дітей-інвалідів отримали реабілітаційні послуги 36 дітей. Всього реабілітаційними послугами охоплено 108 дітей-інвалідів.

Виплачено одноразової матеріальної допомоги за рахунок коштів державного бюджету 15 чол. з числа інвалідів та малозабезпечених осіб на загальну суму 6,2 тис.грн.

Отримали компенсаційні виплати за бензин, ремонт, технічне обслуговування автомобілів, транспортне обслуговування інвалідів - 75 чол. на суму 12,5 тис.грн.

На обліку у загальнообласній черзі на забезпечення спецавтотранспортом перебуває 68 інвалідів, мешканців Сумського району. У 2012 році отримав автомобіль 1 інвалід війни.

З початку 2012 року на обліку для оздоровлення у санаторно-курортних закладах перебувало 193 чол. Оздоровлено з початку року у санаторно-курортних закладах 32 чол., з них: ветеранів війни - 21 чол., інвалідів різних груп та категорій - 11 чол.. Із загальної чисельності оздоровлено за путівками, придбаними за рахунок субвенції з державного бюджету 12 чол. на суму 57,5 тис.грн. На початок 2013 року потребує оздоровлення 190 чол., з них 31 чол. ветеранів війни, 154 інвалідів загального захворювання, 5 чол. – супровід для інвалідів I групи. У межах кошторисних призначень на 2013 рік планується закупівля санаторно-курортних путівок для 11 ветеранів війни на суму 66,1 тис.грн.

Виплачено компенсацій за невикористане санаторно-курортне лікування 74 інвалідам (59 інвалідам війни та 14 інвалідам загального захворювання) на загальну суму 21,2 тис.грн.

У районі реалізуються державні програми, пов'язані з підтримкою осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, яких на території району проживає 595 чол.. Нараховано з початку 2012 року компенсаційних виплат та допомог за 7 видами та напрямками на загальну суму 573,6 тис.грн., надано пільги на медичне обслуговування

(медикаменти за пільговими рецептами, зубне протезування) на загальну суму 96,3 тис.грн.

Оздоровлено за централізованим розподілом путівок 20 чол., з них дорослих – 9 чол., дітей у віці до 10 років – 2 чол., діти у віці після 10 років (групи сформовані спільно з управлінням освіти, молоді та спорту) – 9 чол.

Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника за 9 місяців 2012 року склала 2001 грн., що на 14,7% більше проти 9 місяців 2011 року. В той же час, залишилося 5 підприємств – боржників:

- ДП „Сумський державний селекційний центр” – 652,5 тис.грн.
- ТОВ „Суминафтотранс” – 31,4 тис. грн.;
- ДП „Новосуханівський спиртзавод” – 63,1 тис. грн.;
- ДП „Сумиспирт” – 62,5 тис. грн.;
- ЗАТ „СПМК № 9” – 186,0 тис. грн.

Спільними зусиллями вдалося протягом 2012 року погасити заборгованість по заробітній платі перед працівниками району на загальну суму 1556,3 тис.грн.

В Сумському районі створено робочу групу з питань легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення. За 2012 рік відбулося 6 засідань робочої групи, на які запрошувались підприємці, що порушують чинне законодавство.

За 2012 рік районною комісією з питань зайнятості населення обстежено 206 суб'єктів підприємницької діяльності. В результаті обстежень, встановлено, що без оформлення трудових відносин працювало 47 найманих працівників у 39 суб'єктів підприємницької діяльності. Станом на 01.01.2013 легалізовано 47 робочих місць. Результати обстежень підприємців розглядаються на засіданні комісії. У звітному періоді відбулося 12 засідань районної комісії.

У сфері реалізації державної політики щодо соціальної підтримки малозабезпечених сімей, сімей з дітьми, інвалідів з дитинства, дітей-інвалідів упродовж 2012 року надана державна підтримка згаданих категорій осіб на суму 41,3 млн.грн., що на 7.9 млн.грн. більше, ніж за 2011 рік. Заборгованість з виплати державної соціальної допомоги відсутня. Державну допомогу сім'ям з дітьми отримали 3683 особи, допомогу малозабезпеченим сім'ям – 234 сім'ї, інвалідам з дитинства та дітям інвалідам – 405 сімей, 39 сімей, в яких проживають інваліди внаслідок психічного розладу.

За 2012 рік нарахування субсидії на житлово-комунальні послуги склали 3,8 млн.грн., що на 0.4 млн.грн. більше, ніж за 2011 рік. Житловою субсидією в опалювальний період 2011-2012 років скористалось 2,8 тис. сімей, в опалювальний період 2012-2013 років

скористалось 3,0 тис. сімей або 15 відсотків всіх домогосподарств району.

Призначено субсидію на придбання твердого палива та скрапленого газу 394 сім'ям на суму 304,6 тис.грн. Заборгованість з виплати субсидій готівкою, відсутня.

За 2012 рік надано населенню району всіх видів державної соціальної допомоги, субсидій, пільг та компенсацій на загальну суму 59,8 млн.грн., що на 14,7 млн.грн. більше, ніж в 2011 році.

Державними соціальними інспекторами щодня проводяться виїзди в сім'ї з метою обстеження умов проживання громадян та надання консультацій щодо права на отримання державної допомоги та субсидії. За 2012 рік інспектори відвідали 2097 сімей з метою підтвердження їх права на призначення державної допомоги, субсидії, чи здійснення контролю за цільовим використанням уже отриманих коштів.

В районі працює комісія по розгляду питань з призначення державних соціальних допомог малозабезпеченим сім'ям, житлових субсидій та надання пільг на житлово-комунальні та інші послуги, передбачені чинним законодавством окремим категоріям населення. Комісія виносить рішення про призначення чи не призначення допомоги в окремих випадках, де на загальних підставах вона не призначається. Засідання комісії відбуваються подекадно. На засіданні комісії було розглянуто 934 справи, в тому числі призначено за рішенням комісії 886 сім'ям.

З метою більш детального вивчення проблем населення з питань соціального захисту в районі працює „мобільний соціальний офіс”, який проводить виїзні прийоми громадян за місцем їх проживання.

3 травня 2012 року „мобільний соціальний офіс” здійснив 22 виїзди. Фахівцями управління соціального захисту населення, управління Пенсійного фонду в Сумському районі, районного центру зайнятості, територіального центру, служби у справах дітей проведено прийом громадян за місцем їх проживання у с.Могриця, с.Кекино, с. Олексіївка, с.Кровне, с.Н.Суханівка, с.Лікарське, с.Битиця, с.Кияниця, с.Миколаївка, с. Терешківка, с.Северинівка, смт. Низи, с.Червоне, смт.Степанівка, с.Стецьківка, с.В.Чернеччина, с.В.Сироватка, с.Н.Сироватка, с.Токарі. та інші. Всього прийнято 292 особи, надано роз'яснення на поставлені питання, прийнято 43 комплекта документів для призначення державної соціальної допомоги, субсидії, проведено 8 обстежень житлово-побутових умов проживання громадян, забезпечено 10 сімей милицями, 1 сім'ю, де проживає інвалід по зору, забезпечено спеціальним годинником.

Пенсійне забезпечення

Загальна сума видатків на пенсійні виплати та інші заплановані витрати в 2012 році склала 253,4 млн.грн., що на 33,1 млн грн.. більше, ніж за 2011 рік.

Станом на 1 січня 2013 року в управлінні перебуває 17,7 тис. пенсіонерів.

Середній розмір пенсії дорівнює 1232,62 грн. з початку року сума пенсії зросла на 17,5%.

З початку року заборгованість з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та зі страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування зменшилась на 68,3 тис. гривень та станом на 01.01.2013 року складає 512,4 тис. гривень.

Борги економічно – активних суб'єктів господарювання перед Пенсійним фондом у порівнянні з початком року збільшились на 190,0 тис. гривень і складають 281,1 тис. гривень, зокрема:

ТОВ „Суминафтотранс”- 85,5 тис. гривень,

ТОВ „Будівельна компанія „ТНГ”- 34,9 тис. гривень,

ДП „Сумський держселекційний центр” – 50,2 тис. гривень.

У загальній структурі боргу підприємствам, які знаходяться в процедурі банкрутства

належить 45,1% боргу (231,3 тис. гривень).

Питання погашення заборгованості регулярно розглядаються на засіданні тимчасової комісії з питань погашення заборгованості із заробітної плати (грошового забезпечення) пенсій, стипендій та інших соціальних виплат. Протягом 2012 року в результаті вжитих заходів до бюджету Фонду надійшло 1042,1 тис. гривень.

Приділяється особлива увага проведенню інформаційних заходів, в тому числі й з вищезазначених питань. Зокрема, протягом 2012 року проведено 140 зустрічей в трудових колективах, 117 – за місцем проживання громадян, 86 – із самозайнятим населенням, 33- виїзних прийомів громадян, 61- семінар з роботодавцями. Загалом всіма формами інформаційно - роз'яснювальної роботи було охоплено понад 9,5 тисяч мешканців району.

Охорона здоров'я

Медичну допомогу в районі, станом на 01.01.2013 року, надають: центральна районна клінічна лікарня на 196 ліжок та 170 відвідувань в зміну в поліклініці; дві селищні лікарні на 24 ліжка та 74 відвідування в зміну; три сільські дільничні лікарні на 30 ліжок та 129 відвідувань в зміну; 15 амбулаторій загальної практики сімейної медицини на 598 відвідувань в зміну (з 01.03.2012 року Могрицька АЗПСМ відповідно до рішення районної ради від 30.12.2011р. реорганізована в ФАП); 9 фельдшерсько-акушерських і 25 фельдшерських пунктів.

На фінансування галузі на 2012 рік було затверджено (з урахуванням уточнення) 33940,3 тис. гривень, за січень-грудень місяць 2012 року заклади охорони здоров'я району профінансовано в обсязі 32516,1 тис. гривень, в тому числі на медикаменти затверджено 1831,9 тис. грн., профінансовано за січень-грудень місяць 2012р. – 1731,9 тис. грн.

В 2012 році в Сумській центральній районній клінічній лікарні та лікувально-профілактичних закладах району була продовжена робота по покращенню матеріальної бази закладів охорони здоров'я.

Так, відповідно до додаткової угоди до договору користування між управлінням майна комунальної власності Сумської міської ради та центральною районною клінічною лікарнею та актів передачі приміщень затверджених головним лікарем Сумської міської клінічної лікарні № 5 та нашої установи, з 20.02.2012 року проведено передачу другого поверху чотириповерхової будівлі хірургічного корпусу, а з 2013 року буде передано I поверх даного корпусу в оренду до 2017 року.

Крім того:

- в квітні місяці 2012 року проведено переміщення гінекологічного відділення з обласного перинатального центру на орендовані площі Сумської міської клінічної лікарні № 5 (другий поверх чотириповерхової будівлі хірургічного корпусу).

- з 1 серпня 2012 року проведено відкриття хірургічного відділення, в складі якого функціонують 20 хірургічних ліжок та 10 травматологічно-ортопедичних ліжок.

На проведення придбання обладнання та проведення капітальних ремонтів закладів охорони здоров'я в 2012 році було виділено 1209,4 тис.грн. (в тому числі 392,9 тис.грн. кошти районного бюджету; 700,0 тис.грн – кошти обласного бюджету та на суму 116,5 тис. грн. надана благодійна допомога.), а саме:

- проведений поточний ремонт та придбане технологічне обладнання (душові кабінки, бойлери, пральна машина) на суму 44,8 тис.грн. для гінекологічного відділення;
- придбане медичне обладнання для операційної та палати інтенсивної терапії хірургічного відділення на суму 700,0 тис. грн.;
- проведені роботи по капітальному ремонту системи централізованої подачі кисню в операційну хірургічного відділення на загальну суму 103,0 тис. грн.;
- проведений капітальний ремонт операційної хірургічного відділення по заміні вікон

на металопластикові в кількості 6 шт. на загальну суму 15,3 тис. грн.;

- придбано фізіотерапевтичне та діагностичне обладнання для центральної районної клінічної лікарні та сільських лікувально профілактичних закладів на загальну суму 495,8 тис.грн. (апарат УВЧ-60; апарат УЗТ; ампліпульс; дарсонваль; монітор приліжковий; щипці біопсійні для ректороманоскопу; комплект інструментів для гастроскопу; апарат для електрофорезу «Поток 01-М»; електрокардіографи; біохімічний аналізатор; велоергометр).

- проведений капітальний ремонт системи каналізації та водопостачання чотириповерхової будівлі на суму 125,0 тис.грн.;

- проведений ремонт системи водопостачання Хотінської МЛ на суму 9,2 тис.грн.;

- проведена реконструкція системи опалення Битицького та Олексіївського ФАПів на суму 106,8 тис.грн.

- надана спонсорська допомога на загальну суму 116,5 тис. грн. з благодійного фонду Олександра Костенка «Ти не один – ми разом» для проведення ремонту операційного блоку (встановлення кондиціонера, заміна 6-ти дверей, заміна керамічної плитки на стінах та підлозі) (66,5 тис. грн.) та на облаштування 2 додаткових палат для ветеранів Вітчизняної війни (50 тис. грн.).

В 2012 році відповідно до постанови КМ України від 25.04.12 № 340 було запроваджено державне регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою. Відповідно до даної постанови лікарями було виписано 4389 пільгових рецептів на медикаменти жителям Сумського району з гіпертонічною хворобою по знижених цінах. Загальна сума відшкодованих коштів аптечним закладам з державного бюджету склала за 2012 рік 16,2 тис. гривень.

На пільгове забезпечення осіб Чорнобильського контингенту в 2012 році було використано 96,3 тис. гривень. З даних коштів, 84,8 тис. гривень було направлено на виписку 433 пільгових рецептів та проведено 13 особам зубне протезування на загальну суму 11,5 тис. гривень.

Витрати бюджетних коштів на одного мешканця збільшились з 422,33 грн. за 2011 рік до 515,13 грн. за 2012 рік.

Середня вартість 1 ліжка\дня складає: по Сумській ЦРКЛ – 122,25 грн. (у 2011 році – 104,19 грн.), по дільничним лікарням – 149,66 грн. (у 2011 році – 114,30 грн.); в середньому по району 129,52 грн. (у 2011 році – 114,30 грн.).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що протягом 2012 року була проведена робота по результату, якої маємо ряд позитивних моментів:

- зменшення 29,5% малюкової смертності (5,0 на 1 тис. народжених живими або 3 випадки; 7,1 або 4 випадки за 2011 рік; при середньому по області за 2011 рік – 7,5);
- збільшення на 70,7% витрат на безкоштовне дитяче харчування дітям 0-2 років життя з розрахунку на 1 дитину (7000,0 грн. проти 4100,0 за 2011 рік; при середньому по області за 2011 рік – 2644,30 грн.);
- збільшення на 44,9 % витрат на пільгове забезпечення інвалідів, ветеранів війни з розрахунку на одну особу (79,0 грн. проти 54,49 за 2011 рік; при середньому по області за 2011 рік – 41,26).

Освіта

У 2012 році робота відділу освіти Сумської районної державної адміністрації спрямовувалась на виконання Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту» та чинних галузевих нормативно-правових актів.

Завдяки запровадженню різноманітних форм навчання у 2012\2013 навчальному році охоплено навчанням 5877 дітей віком від 6 до 18 років.

У 2012 році з 8 претендентів на нагородження медалями 7 нагороджено золотою

медаллю, 1 срібною.

У 27 школах запроваджено профільне навчання, охоплено 155 учнів.

Дошкільні навчальні заклади відвідують 1784 дітей, що становить 74,8% від загальної чисельності дітей, у тому числі 650 дітей 5-ти річного віку. Районний показник охоплення дітей дошкільною освітою дітей віком від 3 до 6 (7) років становить 86,8%. Проведено відповідну роботу щодо оновлення предметно-ігрового та розвивального середовища та організації харчування дітей. Вартість одного дітодня в районі становить 14,82 грн.

Поновлено новими меблями дошкільні навчальні заклади с.Косівщина, с.Токарі, с.Кияниця, с.Стецьківка на загальну суму 28,8 тис.грн.

У Сумському районі функціонує два позашкільні заклади: Сумська районна станція юних техніків, Сумський районний Будинок дітей та юнацтва. Гурткова робота проводиться на базі 18 шкіл району.

У 2012 році збільшено мережу гуртків та навчальних годин гурткової роботи (8 годин). Гуртковою роботою охоплено 1069 вихованців, що становить 23% учнівської молоді району.

У 2012 році була зміцнена матеріально-технічна база закладів позашкільної освіти. Для Будинку дітей та юнацтва було придбано: принтер та монітор (1910 грн.), меблі (1215 грн.), туристичне спорядження (11916 грн.), матеріали для роботи гуртків (4228 грн.). Станцією юних техніків було придбано: електроінструменти та інвентар (10659 грн.), матеріали для роботи гуртків (5601 грн.).

З метою стимулювання праці керівників гурткової роботи за результатами творчих досягнень їх вихованців підвищено посадовий оклад на 10% 17 працівникам, які підготували переможців Всеукраїнських та обласних конкурсів, змагань, здійснили категорійні походи.

У 2011 році рішенням 5 сесії 6 скликання від 09.06.11 подовжено термін дії програми „Шкільний автобус”. В районі за межею пішохідної доступності перебувають і потребують організованого підвозу 1125 учнів та 206 педагогічних працівників. Із них підвозяться 1099 дітей (98%) та 206 педагогічних працівників. Парк шкільних автобусів у 2012 році поповнився 2 новими шкільними автобусами (Підліснівська та Червоненська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів). Шкільними автобусами підвозяться 499 дітей (45%) та 20 педагогічних працівників.

Загальноосвітні заклади забезпечені 495-ма одиницями комп'ютерної техніки, з них: протягом 2012 року отримано як спонсорську допомогу - 85 (подарунок КНР). У школах функціонує 34 навчальні комп'ютерні комплекси, з них: 30 у сільських навчальних закладах, 4 – у міських, що становить 97%. На одне робоче місце, обладнане сучасним комп'ютером, у середньому припадає 6 учнів 5-11 класів. Всі навчальні заклади підключено до мережі Інтернет і користуються електронним зв'язком. Основним завданням і надалі залишається підвищення фахового рівня вчителів інформатики.

У загальноосвітніх закладах району працює 724 педагогічних працівників. Серед них: 16 мають звання «учитель - методист», 69 - «старший учитель», 197 педагогів мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії».

Присвоєно педагогічне звання «Старший учитель» 2 вчителям (Кошман Л.О., вчителю історії Червоненської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів, Плєскань О.В., вчителю початкових класів Степанівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2). У 2012 році на конкурсі «Учитель року- 2013» випробовували свою майстерність 11 педагогів в чотирьох номінаціях, особливу активність проявили вчителі російської мови. Чотири переможці (Макарець В.І., учитель інформатики Миколаївського НВК; Литюга Н.В., учитель фізики Бездрицької ЗОШ І-ІІІ ступенів; Яременко Л.С., учитель російської мови ВСироватської СШ; Шабло Ю.П., учитель музики Хотінської СШ) представлятимуть район на обласному конкурсі.

Важливим підсумком роботи кожного закладу є його успішна державна атестація. У 2012 році таку атестацію пройшли Великовільмівська ЗОШ І-ІІ ступенів, Низівська ЗОШ

I-III ступенів, Писарівський НВК, Підліснівська ЗОШ I-III ступенів, Кияницький ДНЗ „Пролісок”, Підліснівський ДНЗ „Малютко”, Бездрицький ДНЗ „Веселка”. Педагогічні колективи зазначених закладів проаналізували результати своєї роботи й спланували програми розвитку на подальші 10 років.

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів у 2011-2012 навчальному році» від 21.09.2010р. № 891, наказу управління освіти і науки обласної державної адміністрації від 22.09.2010р. № 715, відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси, захисти науково-дослідних робіт та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 18 серпня 1998 року № 305, з метою пошуку, підтримки, розвитку творчого потенціалу обдарованої молоді протягом листопада-грудня 2010 року в загальноосвітніх школах району були проведені I (шкільний) та II (районний) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, конкурси, конкурс–захист науково- дослідницьких робіт учнів-членів Сумського територіального відділення МАН України. За 2011-2012 навчальний рік ми маємо такі успіхи: 23 учні-переможці III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін, два переможці другого етапу Всеукраїнського конкурсу–захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Сумського територіального відділення МАН України, три переможці III етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Т.Шевченка, один переможець III етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, один переможець IV етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, два переможці обласного Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості в номінації «Історія України та державотворення», один переможець обласного Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості в номінації «Література» та один - у номінації «Історія та державотворення».

У II етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін взяли участь 626 учнів із 35 шкіл району. Активну участь у районних олімпіадах взяли учні Хотінської спеціалізованої школи I-III ступенів (47 учасників), Верхньосироватської спеціалізованої школи I-III ступенів (47 учасників), Великочернечинської спеціалізованої школи I-III ступенів (44 учасники).

Відповідно до Умов проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад визначено 145 переможців. Із них: 43 учні посіли перше місце, 45– друге, 57 – третє.

Найкращу якість підготовки команд показали учні Верхньосироватської спеціалізованої школи I-III ступенів (із 47 учасників – 16 призових місць), Великочернечинської спеціалізованої школи I-III ступенів (із 44 учасників - 16 призових місць), Садівської загальноосвітньої школи I-III ступенів (із 35 учасників - 14 призових місць), Червоненської загальноосвітньої школи I-III ступенів (із 24 учасників - 13 призових місць), Кіндратівської загальноосвітньої школи I-III ступенів (із 12 учасників- 8 призових місць).

Проведена інвентаризація бібліотечного фонду шкільних підручників показала, що забезпеченість підручниками учнів 1-11 класів складає 97 %.

Дітям соціально-незахищених категорій, виплачена грошова допомога в сумі 120,0 тис.грн., для 75 вихованців, на придбання шкільної та спортивної форми та 54300,0 грн. 30 особам, яким виповнилося 18 років по 1810,0 грн. на кожну дитину.

Проводиться оздоровлення дітей в санаторіях України, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. У 2012 році оздоровилися 7 дітей у санаторії „Приморський”(м.Євпаторія), 2 дітей у санаторії „Азов”(м.Бердянськ).

У період з 28 травня по 15 червня 2012 року в районі функціонувало 40 таборів відпочинку організованих при загальноосвітніх навчальних закладах району, оздоровленням було охоплено 53 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (95%), 72

дитини, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС (70%), 58 дітей-інвалідів (69%), 428 дітей, що виховуються у багатодітних та малозабезпечених родинах (70%), 210 обдарованих і талановитих учнів (64%).

У червні місяці 2012 року 3 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування оздоровилися у ДОТ «Зірниця». З 17 липня 10 дітей навчальних закладів району відпочило у ПТНТ «Сузір'я». З 23 липня по 12 серпня 5 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оздоровилися у ОДЦ «Чайка». З 01.10. по 21.10.2012 року 5 обдарованих і талановитих учнів оздоровлені у ДПЗ ДЗСТ «Ровесник». З 24.12.2012 року 5 дітей, що приймали активну участь у заходах патріотичного спрямування, оздоровлюються у ДПЗ ДЗСТ «Ровесник».

Усього на організацію відпочинку та оздоровлення дітей влітку 2012 року із районного бюджету використано 463,9 тис.грн. Із них: на харчування учнів у таборах відпочинку – 377,4 тис.грн., на закупівлю путівок у заміські табори та ПТНТ – 38,8 тис.грн. Позабюджетні надходження склали 137,4 тис.грн.

Гарячим харчуванням у районі охоплено 4126 учнів, або 89 відсотків від їх загальної кількості. За кошти районного бюджету харчуються 1981 учень.

На утримання навчальних закладів району 2012 року виділено коштів 54 184,705 тис. грн., що на 9542,092 більше, ніж у 2011 році. В т.ч. у 2012 році для виплати заробітної плати 44367,705 тис. грн.; енергоносії – 7452,230 тис. грн.; харчування учнів пільгових категорій – 1814,681 тис. грн.; виплата стипендій - 5,5 тис. грн.

Середня заробітна плата працівників галузі становить – 2196.15 грн., в т. ч. педагогічних працівників – 2640 грн. Станом на 01.09.2012 відпускні (3334,76 тис.грн.) та матеріальну допомогу на оздоровлення педагогічним працівникам (903,7 тис.грн.) виплачено стовідсотково.

З метою стимулювання праці кращих педагогічних працівників району розпорядженням голови Сумської районної державної адміністрації, 21 вчителю оплачується надбавка у розмірі 25%. Всі ці педагогічні працівники підготували учнів-переможців та призерів обласних олімпіад.

За кошти місцевого бюджету на суму 2356,6 тис.грн. проведено капітальні ремонти спортивної зали Садівської ЗОШ I-II ступенів, капітальний ремонт системи опалення Косівщинської ЗОШ I-III ступенів, В.Сироватської СШ I-III ступенів, капітальний ремонт спортивної зали та поточний ремонт підлоги їдальні Лікарського НВК, встановлено 179 вікон, реконструкцію котельні Ввільмівської ЗОШ I-II ступенів, капітальний ремонт даху Новосуханівського ДНЗ «Ластівка», заміна котла в Хотінському ДНЗ «Струмочок». Залучено 727 тис. грн. позабюджетних коштів для встановлення вікон та поточних ремонтів навчальних закладів.

Підтримка сім'ї, дітей та молоді.

Протягом 2012 року 72 багатодітні родини отримали посвідчення багатодітної сім'ї, а 200 дітей із багатодітної сім'ї - посвідчення дитини із багатодітної сім'ї, що дало право на отримання пільг цією категорією сімей. Усього станом на 01.01.2013 року в районі проживала 321 багатодітна родина. Усі вони користуються пільгами.

Проведено заходи до Міжнародного дня сім'ї та Дня матері. 26 багатодітних родин, у яких виховується по 4 дітей та 25 багатодітних сімей, у яких виховується 5 і більше дітей отримали гуманітарну допомогу (продуктові набори (по 30 кг.цукру та по 40 кг муки)) від Благодійного Фонду «Ти не один, ми разом» та керівника агрохолдингу «Українські аграрні інвестиції» Олександра Костенка.

Існує тісна співпраця з громадськими організаціями. Так, завдяки співпраці з ветеранською організацією району до 8 Березня 3 багатодітні родини із Басівки та Храпівщини, у яких виховується 5 і більше дітей, отримали продуктові набори. За співпраці із районною громадською організацією інвалідів 20 багатодітних сімей та 8 дітей,

позбавлених батьківського піклування отримали гуманітарну допомогу (іграшки, одяг, канцелярські товари) до Дня Святого Миколая.

Проведено районне свято для багатодітних родин та дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування до Дня Святого Миколая. 151 дитина із багатодітних сімей, де виховується 5 і більше дітей, та 163 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, отримали новорічні подарунки (цукерки).

Вирішено питання надання одноразової грошової допомоги із районного бюджету для лікування дітей із багатодітної сім'ї, де виховується 5 неповнолітніх дітей, із с.Косівщина у сумі 5 тис.грн., надано матеріальну допомогу в сумі 20 тис.грн. для усунення наслідків пожежі багатодітній родині із с.Надточієво Косівщинської сільської ради (на сьогодні будинок відновлено, залишилися внутрішні роботи), матеріальну допомогу для покращення житлових умов багатодітній родині, у якій виховується 5 дітей, із с. Токарі.

Організовано вручення нагрудних знаків „Мати-героїня” та посвідчень 19 жінкам району, які народили та виховали до 8-річного віку п'ять і більше дітей.

У районі проживає 150 жінок, яким присвоєно це почесне звання. Серед них 7 жінок, які на сьогодні виховують неповнолітніх дітей. Усі вони отримали одноразову допомогу.

Проведено районний етап VII Всеукраїнської благодійної акції «Серце до серця». У 2012 році зібрано 8336 грн. благодійних внесків. Це II місце в області. Протягом останніх 4 років за підсумками акції район у першій трійці.

Команда Сумського району до Дня молоді взяла участь у обласному зльоті-фестивалі «Сумщина-молодіжна країна», де із семи видів конкурсів та змагань виборолла 3 призових місця (I місце – у конкурсі авторської пісні, I місце- у змаганнях з нічного орієнтування, I місце- у туристичній естафеті). Протягом останніх 4 років команда району щорічно виборює призові місця з різних видів змагань.

Послугами відпочинку та оздоровлення протягом 2012 року було охоплено 3308 дітей віком від 7 до 18 років. Це складає 69 відсотків від загальної кількості учнів 1-11 класів. На рівні області район у числі кращих.

Пріоритетним напрямком роботи служби у справах дітей Сумської райдержадміністрації є зменшення кількості дітей у державних виховних закладах, збільшення відсотку охоплення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування сімейними формами виховання.

Станом на 01.01.2013 на первинному обліку служби у справах дітей перебуває 185 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З них: 147 охоплено сімейними формами виховання, що складає 79% дітей з обліку, решта – 21% перебувають у державних закладах. У порівнянні з минулим роком, відсоток охоплення дітей сімейними формами виховання збільшився на 8%.

Протягом 2012 року на облік служби взято 36 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. З них, 84 % влаштовано під опіку, піклування, до дитячих будинків сімейного типу.

У 2012 році в районі створено 1 прийомну сім'ю на базі родини Тарнаруцького Ярослава Леонідовича та Тарнаруцької Олени Михайлівни (с. Терешківка), до якої з Роменської школи-інтернату влаштовано 1 дитину, позбавлену батьківського піклування.

На базі прийомної сім'ї Строй Валентини Григорівни (с. Велика Чернеччина) створено дитячий будинок сімейного типу, до якого переведено з прийомної сім'ї 4 дітей, позбавлених батьківського піклування, та 2 дітей влаштовано з обласного Центру соціально-психологічної реабілітації дітей м. Шостка.

Отже, станом на 01.01.2013 у Сумському районі функціонує:

- 1 дитячий будинок сімейного типу Строй В.Г. (с. В.Чернеччина), в якому виховується 6 дітей, позбавлених батьківського піклування;
- 3 прийомні сім'ї : Дегтяренко В.П. (с. Могриця) – 1 прийомна дитина, Михайлової С.М. (с. Юнаківка) – 1 прийомна дитина, Тарнаруцької О.М. (с. Терешківка) – 1 прийомна

дитина.

У 2012 році для покращення умов проживання дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у дитячому будинку сімейного типу Строй В.Г. (с. Велика Чернеччина) з районного бюджету (резервного фонду) було виділено 20 тисяч гривень на реконструкцію будинку та 5 тисяч гривень прийомній сім'ї Михайлової С.М. (с. Юнаківка) – на ремонт паркану та облаштування дитячого майданчика.

До Дня усиновлення, дитячому будинку сімейного типу Строй Валентини Григорівни від голови Сумської районної державної адміністрації було вручено хлібопічку та телевізор.

Трьом прийомним сім'ям були подаровані хлібопічки.

З нагоди Дня Святого Миколая вихованці дитячого будинку сімейного типу та прийомні діти отримали солодощі та подарунки.

Службою у справах дітей налагоджено співпрацю з Сумською міською громадською організацією «Світоч Юкас», Сумським обласним громадським об'єднанням «Крик дитячої душі» та загальноосвітніми школами міста Суми (акція «Діти - дітям»). Гуманітарна допомога (одяг, взуття, іграшки, канцтовари, меблі) була надана 38 сім'ям району.

Фізична культура і спорт.

На галузь «фізична культура і спорт» у 2012 році із районного бюджету було виділено 868216,00 грн.

Проведено Чемпіонат району з футболу, районні змагання з волейболу, змагання з шахів, шашок, настільного тенісу, кубок голови райдержадміністрації, 2 етапи районних змагань серед допризовної молоді, проведено День фізичної культури і спорту. У цілому проведено 20 районних заходів, де взяв участь 1761 спортсмен. Порівняно із 2011 роком -17 заходів, 1612 спортсменів.

У 2012 році у Чемпіонаті та першості району з футболу взяло участь 22 чоловічі та 12 юнацьких команд, що по 1 команді більше у порівнянні з минулим роком.

Футболісти ДЮСШ стали переможцями обласних змагань першості області з футболу. Опаренко Віктор – в складі команди „Зміна” посів ІV місце в Чемпіонаті України серед юнаків 1997 р.н.

Збірна команда району зайняла ІІІ місце у Чемпіонаті області з легкої атлетики.

У складі збірних команд області з різних видів спорту - 17 вихованців району.

Вперше у 2012 році 2 команди району взяли участь у Чемпіонаті області «Дитячо-футбольна ліга».

У конкурсі на краще спортивне село команда Сумського району (с.Сад) виборола І місце на обласному рівні та 6 місце серед 22 команд на Всеукраїнському рівні.

Команда Сумського району на Всеукраїнських змаганнях зі спортивної ходьби в Мукачеві посіла ІІІ місце. Це вперше в історії розвитку фізичної культури і спорту в районі.

Команда Комунального закладу Сумська районна ДЮСШ у складі Ференц Вікторії, Чернуха Ірини, Любченко Євгенії, Заговайло Ольги вибороли 2 командне місце у Чемпіонаті України зі спортивної ходьби серед учнів ДЮСШ.

Чернуха Ірина в 2012 році виконала норматив „Кандидат у майстри спорту”. Посіла І місце на міжнародних змаганнях зі спортивної ходьби на призи газети «Вечірній Ів.Франківськ», І місце у Кубку України зі с/х у м. Мукачеві, ІІ місце у Чемпіонаті України серед учнів ДЮСШ з л/атлетики м. Ялта, Светлічний Сергій – чемпіон області зі спортивної ходьби, ІІІ місце в Чемпіонаті України з легкої атлетики серед ВНЗ ІІІ-ІV р.а. м. Ялта. Любченко Євгенія виконала норматив І розряду, посіла ІІ місце у міжнародних змаганнях зі спортивної ходьби на призи газети «Вечірній Ів.Франківськ», Ференц Вікторія виконала норматив І розряду з легкої атлетики, посіла ІV місце в Чемпіонаті України з легкої атлетики серед юніорів.

Чернуха Ірина 1998 р.н. в 2012 році виконала норматив „Кандидат у майстри спорту”

з легкої атлетики „, спортивна ходьба на 3000 метрів.

Журавок Юлія –вихованка Хотінського аграрного ліцею у складі збірної команди України на Чемпіонаті світу з біатлону серед дівчат виборола 4 місце.

Учні шкіл району представляли область на Всеукраїнських та міжнародних змаганнях. За результатами змагань отримано II місце на республіканських зустрічах спортсменів, 3 призових й 1 перше – на міжнародних. Підготовкою спортсменів до змагань займалися тренери ДЮСШ Синявіна Р.Ф., Шелест О.П., Мірошніченко С.А., учитель Садівської ЗОШ I-III ст. Швець О.П.

Продовжується будівництво спортивного комплексу в смт Степанівка. У 2012 році з бюджету Степанівської селищної ради було виділено 155 тис.грн. У 2013 році планується 100 тис. грн – бюджету селищної ради, 250 тис.грн – спонсорські кошти.

Планується будівництво стадіону ЗОШ I-III ступенів в с.Стецьківка. На ці цілі планується із бюджету району використати 30 тис.грн.

Культура

Мережа закладів культури Сумського району складає: 47 закладів культури клубного типу, 48 бібліотечних закладів, 3 дитячі школи естетичного виховання, 2 громадських народних музеї.

На території району виконується Закон України «Про культуру» щодо переведення працівників культури на повну тарифну ставку.

Станом на 01.01.2013 року з 69 приміщень закладів культури опалюється – 52, що складає 75,4% , з них частково – 14 (що на рівні минулого року).

За звітний період проведені ремонтні роботи в закладах культури району на загальну суму 969,0 тис. грн.(в 2011 р. – 786,0 тис. грн.). В тому числі по бібліотекам - ремонтних робіт в 2012 році проведено на суму 63,9 тис. грн. (в 2011 році - 43,0 тис. грн.).

По клубним закладам району виконані ремонтні роботи на загальну суму 894,2 тис. грн., з них: за бюджетні кошти - 211,8 тис. грн., інші надходження – 682,4 тис. грн.

У вересні 2012 року відкрився після ремонту Садівський сільський будинок культури. За період з 2008 по 2012 роки витрачено на відновлення опалення (газ) та проведення капітального і поточного ремонтів Садівського сільського будинку культури майже 1,2 млн. грн. бюджетних та залучених коштів.

У жовтні поточного року відновив роботу Низівський селищний будинок культури, відновлено опалення (на дровах) та проведено ремонт. Витрачено 122,7 тис. грн. бюджетних та залучених коштів.

Майже 20 років Сульський сільський клуб не опалювався. Наприкінці 2012 року у цьому клубному закладі було відновлено опалення (на дровах). Проведено капітальний ремонт глядацького та малого залів, сцени, старі вікна замінені на пластикові вікна. Завдяки спільним зусиллям районної державної адміністрації, районної ради та місцевої територіальної громади відбулося відновлення осередку культури, на яке витрачено 150,0 тис. грн. Після довгоочікуваного відкриття сільського клубу почалося активне культурне життя села. Збулася давня мрія сулян.

У Басівському сільському будинку культури було побудовано ганок з пандусом, на це було витрачено 90,0 тис. грн. залучених коштів;

у Пушкарівському сільському будинку культури проведений капремонт даху на суму 85,6 тис. грн., спецкошти;

у Локнянському об'єкті дозвілєвої роботи проведений ремонт східців та фасаду на суму 35,0 тис.грн., інші кошти;

у Степанівському селищному клубі було встановлено газові конвектори на суму 25,8 тис.грн., спецкошти;

у Могрицькому сільському будинку культури проведено капремонт підлоги, стелі, витрачено 20,0 тис.грн., інші кошти;

у Яструбинському сільському будинку культури за кошти з місцевого бюджету зроблено поточний ремонт фойє, гляд.зали, ремонт вхідних дверей на загальну суму 13,8 тис. грн.;

у Червоненському сільському будинку культури за залучені кошти у сумі 12,0 тис. грн. було замінено вікна та вхідні двері;

у Кекинському об'єкті дозвілєвої роботи за залучені кошти проведений ремонт стелі фойє на суму 11,7 тис. грн.;

в Олексіївському сільському будинку культури за кошти з місцевого бюджету замінено підлогу в фойє на суму 9,8 тис.грн.

У 2012 році значно покращилася матеріально-технічна база клубних закладів району.

Так, наприклад, придбання по клубам відбулося на загальну суму 173,8 тис. грн. (2011р. – 84,4 тис. грн.)

Зокрема, придбано:

- сценічні костюми на суму 37,6 тис. грн.,
- звукотехнічна апаратура – 101,6 тис. грн.,
- комп'ютери та обладнання – 12,0 тис. грн.
- придбання сценічного та іншого обладнання, устаткування – 22,6 тис. грн.

У порівнянні з минулим роком стан забезпечення клубних закладів комп'ютерною технікою також покращився. Якщо в 2011 році на 47 клубних закладів було 11 компютерів, то на 2012 рік кількість їх склала 20 одиниць.

(Хотінський СБК, Степанівський СБК – 2, Низівський СБК, В.Вільмівський СБК, В.Сироватський СБК, Косівщинський СБК, Кровненський СБК, Миколаївський СБК, Н.Сироватський СБК, Пушкарівський СБК, Терешківський СБК, Токарівський СБК, Садівський СБК, Северинівський СБК, Яструбинський СБК, Бездрицький СК, Н.Суханівський ОДР, Стецьківський ОДР, Ясенівський ОДР).

Відділом культури Сумської районної державної адміністрації щорічно проводяться 5 традиційних районних фестивалів-конкурсів:

районний фестиваль народної творчості «Хліборобська пісня-2012», у якому взяло участь 1,3 тис. учасників художньої самодіяльності 32 клубних закладів з 29 територіальних громад Сумського району:

- 16 хорових колективів
- 65 вокальних та фольклорних ансамблів
- 14 танцювальних колективів
- 7 драматичних гуртків
- 10 інструментальних колективів
- 153 окремих вокалістів, дуєтів, тріо
- 43 читця (гумор, художнє та авторське читання).

19-20 квітня 2012 року на базі КЗСРР – Садівська ДШМ був проведений відкритий фестиваль-конкурс дитячої творчості «Крила Надії». Цей фестиваль-конкурс проводиться за підтримки управління культури і туризму облдержадміністрації та Сумської райдержадміністрації. У фестивалі-конкурсі взяли участь понад 250 учнів з 8 районів із 12 шкіл естетичного виховання Сумської області.

21 квітня 2012 року на базі Верхньосироватського сільського будинку культури був проведений районний фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва «Гармонія весни, у якому взяли участь 18 різновікових груп із 7 хореографічних колективів району.

19 травня 2012 року на базі Верхньосироватського сільського будинку культури був проведений районний фестиваль-конкурс молодіжної творчості «Молоді голоси». У фестивальній програмі взяли участь 29 учасників художньої самодіяльності.

25 листопада 2012 року на базі Садівського сільського будинку культури був проведений фестиваль-конкурс хорового та фольклорного мистецтва «Співодари – 2012», у якому взяли участь 13 хорових колективів, 11 вокальних ансамблів, 7 фольклорних

ансамблів, 1 дівочий ансамбль Степанівської ЗОШ I – III ступенів №1 із 18 сільських та селищних рад.

Клубними закладами району постійно проводяться культурно-мистецькі заходи (конкурсно-розважальні програми, тематичні вечори, концерти, театралізовані свята, виставки декоративно-ужиткового мистецтва тощо). Всього за 2012 рік було проведено 3836 заходів із кількістю відвідувачів 146562.

2012 рік для Сумського району відзначився значним поповненням бібліотечного фонду сільських (селищних) бібліотек.

Так, у бібліотеки району централізовано надійшло 312 примірників на суму 14,9 тис. грн., в т. ч. в рамках програми «Українська книга» - 153 примірники на суму 9,5 тис. грн. та 10 примірників на суму 194 грн. за обласною програмою підтримки місцевого книговидання.

За бюджетні кошти придбано літератури 131 примірник на суму 5,0 тис. грн.

В рамках акції «Подаруй бібліотеці книгу» до сільських бібліотек надійшло 572 примірники на суму 12,6 тис. грн.

Передплата періодичних видань у 2012 році здійснена на суму 63,2 тис. грн.

По бібліотекам придбання відбулося на суму 22,4 тис. грн. (в 2011 р. – 20,1 тис. грн.)

Поступово поліпшується матеріально-технічний стан бібліотек щодо комп'ютеризації, зокрема, у 2012 році:

- Низівська селищна бібліотека - придбано комп'ютер та принтер (10,5 тис. грн. - кошти селищної ради);

- Для Олексіївської та Садівської бібліотек сільські ради надали в користування власні комп'ютери.

Учасники аматорських колективів, учні та викладачі шкіл естетичного виховання району беруть активну участь в районних та обласних, Всеукраїнських та Міжнародних фестивалях-конкурсах, культурно-мистецьких заходах різного рівня, зокрема:

у Міжнародному конкурсі пісенної творчості «Мелодії вічності» в рамках Міжнародного літературно-мистецького фестивалю «Кролевецькі рушники» (м. Кролевець) вокальне тріо «Гармонія» Садівського сільського будинку культури посіло I місце;

в обласному конкурсі української естрадної пісні та популярної музики «Радослав» - I місце Сергій Бріль – соліст РОМЦ НТ і КОР та Артем Чернетченко – соліст Низівського селищного будинку культури;

хореографічний колектив Косівщинської дитячої школи мистецтв «Веселка» у Міжнародних фестивалі-конкурсі «Алегро Хортиці (сmt Краснопілля) та фестивалі народної творчості «Морський бриз» (Республіка Болгарія) вибороли призові місця,

учні Садівської дитячої школи мистецтв стали переможцями в номінації «образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» XIV Міжнародного конкурсу «Природа очима дітей», присвяченого 26-й річниці Чорнобильської катастрофи (м. Берегово) та інше.

У клубних закладах району діє 244 клубних формування з кількістю учасників 2754 чол. У районі діє 173 аматорських колективи, які відвідує 2235 учасників, з них для дітей – 44 колективи за участю 564 чол.

У районі діяло 105 вокально-хорових колективів, в яких прийняли участь 1323 осіб, з них: для дітей 8 колективів за участю 88 чоловік, із званням «народний» - 15.

У районі функціонує 8 колективів музичного жанру за участю 109 осіб, з них: для дітей 5 колективів за участю 70 чоловік.

2 колективи – духові оркестри В-Сироватського та В-Чернечинського сільських Будинків культури носять звання "народний самодіяльний". Духові оркестри приймають активну участь у творчих культурно – мистецьких заходах району.

У районі діє 20 хореографічних колективів - 268 учасників, з них: 14 дитячих колективів з 181 учасником.

Два танцювальні колективи мають почесне звання: «самодіяльний народний» – «Барви» Токарівського сільського Будинку культури та «Іскринка» В-Сироватського сільського Будинку культури та «Мрія» Бездрицького сільського клубу має почесне звання «зразковий».

У 2012 році в районі працювало 34 театральних колективи за участю 502 чоловік. Із них 16 дитячих колективів з 219 учасниками. Звання “самодіяльний народний” має один театральний колектив – це народний театр В-Сироватського сільського Будинку культури.

Всього в Сумському районі працює 21 народний колектив, що є найбільшою кількістю в області (серед районів).

У районі працює 140 майстрів образотворчого та декоративно – прикладного мистецтва, організовано та проведено за звітний рік 51 виставку, присутніх на них 6317 чоловік, з них для дітей - 4, з 455 відвідувачами.

В обласних, Всеукраїнських, Міжрегіональних, Міжнародних культурно-мистецьких заходах та за межами України взяли участь 53 аматорські колективи району та окремі виконавці, які були відзначені дипломами, пам’ятними сувенірами та цінними подарунками.

Працівники культури району постійно працюють над новими формами і методами культурно-освітньої роботи, організовують дозвілля для різновікових груп населення, всебічно сприяють розвитку ініціативи і аматорської творчості.

**Керівник апарату районної
державної адміністрації**

О.О. Бражнікова